

หัวข้อเรื่อง “ระบบการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนานาชาติ”

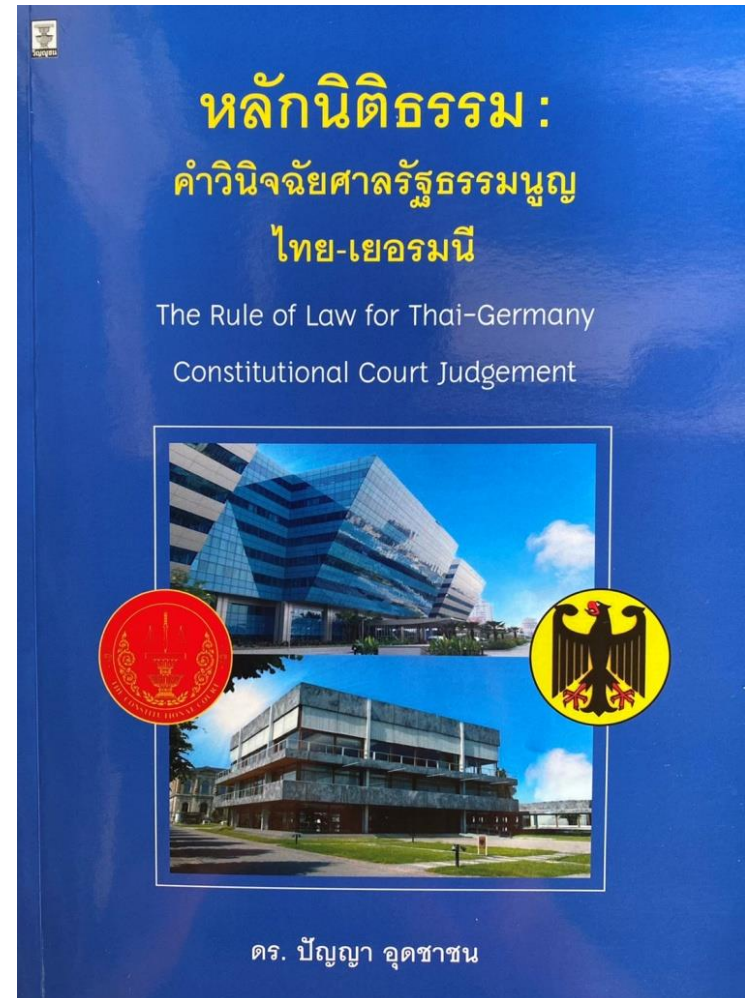
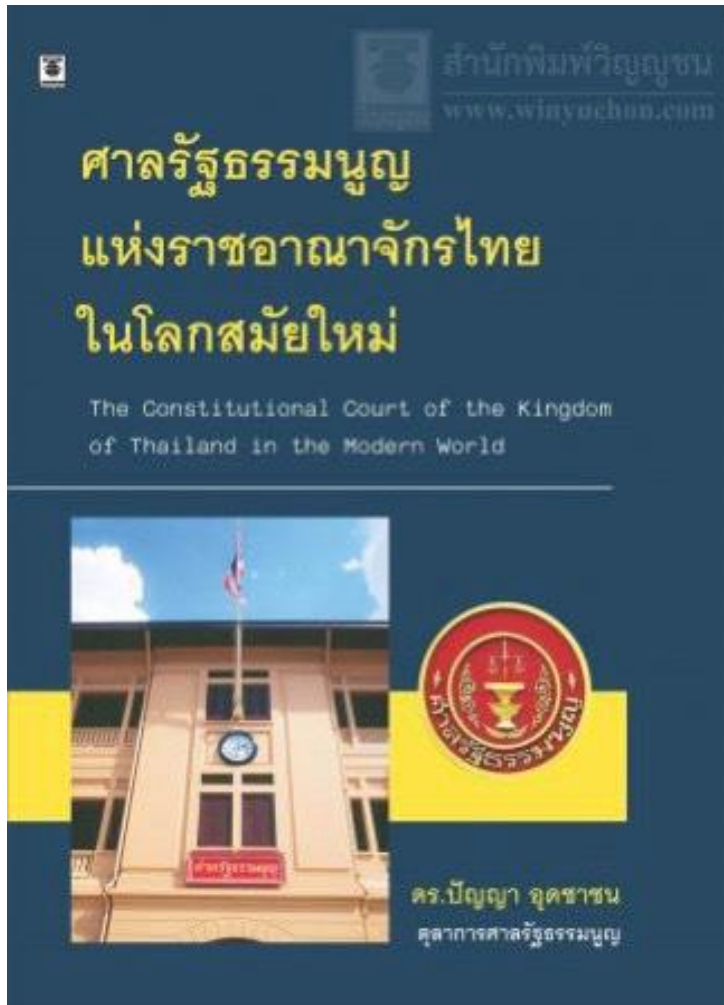
หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 13

โดย ดร.ปัญญา อุดชาชน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

7 พฤษภาคม 2568

แนะนำหนังสือประกอบการบรรยาย

ระบบศาลรัฐธรรมนูญทั่วโลก

ระบบองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั่วโลกแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ

1. ศาลรัฐธรรมนูญ (The constitutional Court) มีจำนวนมากที่สุด
เช่น Austria (ศาลรัฐธรรมนูญแห่งแรกของโลก ค.ศ. 1925) , Germany (ค.ศ.1949)
2. ศาลสูงสุด (The Supreme Court) มีจำนวนลดลงมา
เช่น The U.S. Supreme Court (รธน. ค.ศ.1787)
3. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (The constitutional Tribunal)
เช่น France (รธน. ค.ศ.1958)
4. อื่นๆ (The parliamentary)
เช่น China (The Standing Committee รธน. ค.ศ.1949 , รธน. ค.ศ.1982 ม.67) , Vietnam (รธน. 1992 ม.74)
เช่น Iran (The Guardian Council รธน. 1989 ม. 91)

ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐออสเตรีย

- เกิดขึ้นครั้งแรกของโลกตาม รธน. ค.ศ. 1920
- ตามแนวคิดของ Hans Kelsen ได้รับสมญานามว่า “บิดาของศาลรัฐธรรมนูญโลก”
- Hans Kelsen VS Carl Schmitt
- คณะตุลาการศาล รธน. มีจำนวน 20 คน
 - (รัฐสภา สรรหา 9 คน - สมาชิกสภาผู้แทนฯ 5 คน
 - วุฒิสภา 4 คน
 - คณะรัฐมนตรีสรรหา 11 คน)
- วาระไม่เกิน 70 ปี
- คำวินิจฉัย เมื่อ 14 มิถุนายน ค.ศ. 2012 ว่า การปิดร้านค้าในวันอาทิตย์และวันหยุดราชการ ไม่ขัด รธน. เนื่องจาก เป็นการพักผ่อน (weekend rest) สอดคล้องสภาพการค้าและกฎหมายแรงงาน

ทำความร่วมมือกับ H.E. Prof.Dr.Gerhart Holzinger
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐออสเตรีย

ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

- มีชื่อเสียงที่สุดและเป็นแบบอย่างศาลรัฐธรรมนูญทั่วโลก
- ตั้งขึ้นตาม รธน. ค.ศ. 1949
- ที่เมือง Karlsruhe “City of Court”
- คณะตุลาการศาลรธน. รวม 16 คน
 - สภาผู้แทนฯ 8 คน
 - วุฒิสภา 8 คน
- วาระไม่เกิน 68 ปี
- คำวินิจฉัยที่ 95/2017 ลงวันที่ 8 November 2017
เนื่องจาก การยอมรับการแต่งงานเพศเดียวกัน

ทำความร่วมมือกับ H.E. Prof. Dr. h.c. Andreas Voßkuhle
ประธานศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา

- ตั้งขึ้นตาม รธน. ค.ศ. 1787
- มีผู้พิพากษา 9 คน เสนอโดยประธานาธิบดี และ Approve โดย วุฒิสภา
- ดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต ยกเว้น ตาย ลาออก
- อายุมากที่สุดคือ Justice Ruth Bader Ginsburg ปัจจุบันอายุ 86 ปี ได้รับการแต่งตั้งตั้งแต่อายุ 60 ปี (เสียชีวิตแล้ว)
- คำพิพากษาสำคัญ คือ Marbury VS Madison ค.ศ. 1803
- Same Sex Marriage ค.ศ. 2015 เนื่องจากเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตาม รธน. ค.ศ. 1787 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 14 (The Rule of Law หรือ Due process of Law)

ศาลสูงสุดของราชอาณาจักรภูฏาน

- The Kingdom of Bhutan แปลว่า Land of the Thunder Dragon
- The Constitution ค.ศ. 2008 มาตรา 21 “การใช้อำนาจตุลาการต้องเป็นไปตามหลัก The Rule of Law”
- ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และผู้พิพากษา 4 คน รวม 5 คน
- มีวาระ 5 ปี แต่ไม่เกิน 2 วาระ

ศาลมณฑล (Dzongkhag Court)

- The Kingdom of Bhutan แบ่งออกเป็น 20 มณฑล แต่ละมณฑลมีศาลประจำมณฑล 1 แห่ง
- ศาลมณฑลประกอบด้วยหัวหน้าศาล 1 คน และองค์คณะ
- หัวหน้าศาลจะมีนักบวช (Rabjam) เป็นผู้ช่วย 1 คน

ทำความร่วมมือกับ H.E. Dasho Tshering Wangchuk
ประธานศาลสูงสุดแห่งราชอาณาจักรภูฏาน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

- ตั้งขึ้นตาม รธน. สาธารณรัฐที่ 5 ค.ศ. 1958
- มีที่มา 2 ทาง — โดยการแต่งตั้ง 9 คน วาระ 9 ปี

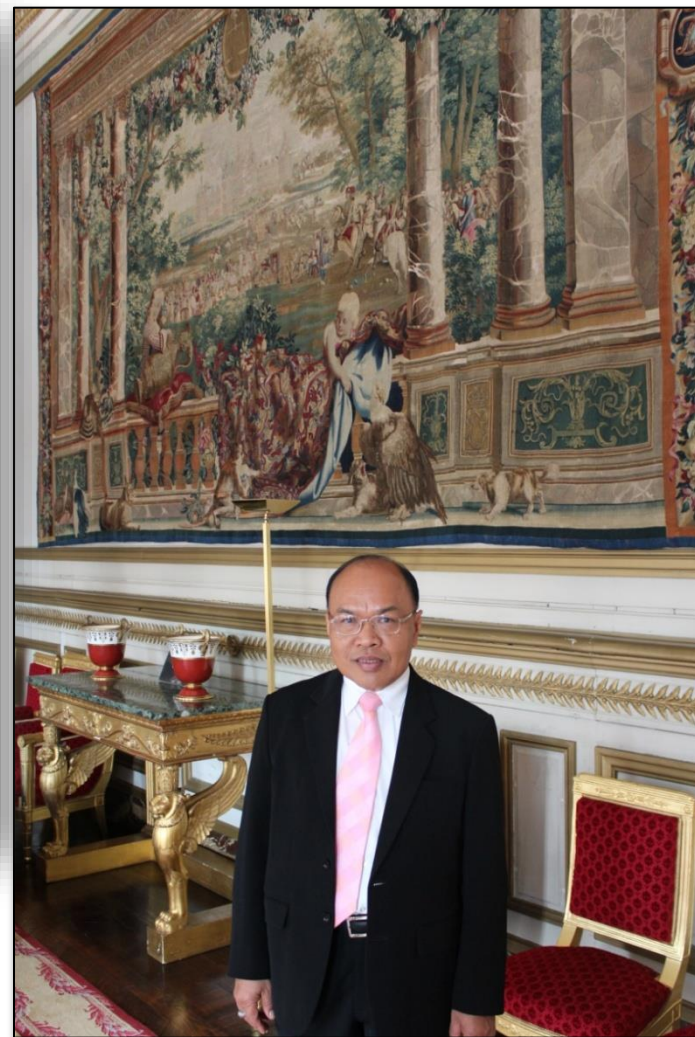
— ประธานาธิบดี	3 คน
— สมาชิกสภาผู้แทนฯ	3 คน
— วุฒิสภา	3 คน

— โดยตำแหน่ง คือ อดีตประธานาธิบดี มีวาระตลอดชีวิต ยกเว้น ลาออก

- คำวินิจฉัยที่สำคัญ Freedom of Association ค.ศ. 1971 เนื่องจาก ร่างรัฐบัญญัติว่าด้วยสมาคม ขัดต่อ รธน. เพราะว่า ขัดต่อหลักการพื้นฐานของ รธน., คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 และคำปรารภของ รธน. สาธารณรัฐที่ 4 ค.ศ. 1946

ศึกษาตงานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส

CHINA

The Standing Committee of the National People's Congress

- รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1982 ม.67
- คณะกรรมาธิการรัฐธรรมนูญกฎหมาย มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ
- สมาชิก 200 คน วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี

ศึกษางานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สภาประชาชนแห่งชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีน

IRAN

The Guardian Council

- รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1989 ม.91
- มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ
- Acting as the Head of State
- มีจำนวน 12 คน
 - ผู้นำทางศาสนา 6 คน
 - ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย 6 คน
- วาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี ออกทุกๆ 3 ปี

ทำความร่วมมือกับ H.E.Ayatollah Ahmad Jannati Massah
ประธานสภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

(The International Court of Justice : ICJ)

- ตั้งอยู่พระราชวังแห่งสันติภาพ กรุงเฮก ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์
- ตั้งขึ้น ค.ศ. 1945 ประกอบด้วยผู้พิพากษา 15 คน วาระ 9 ปี
โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมของสมัชชาแห่งสหประชาชาติ
- The Statute of ICJ ค.ศ. 1945 ม. 38 บัญญัติให้ศาลยึดหลัก
The Rule of Law
- เป็นที่ประดิษฐานของพระไตรปิฎกพระราชทาน 80 เล่ม อักษรโรมัน
เมื่อ 12 ตุลาคม 2550
- ได้รับพระราชทานจาก สมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

ทำความร่วมมือกับ H.E. Abdulqawi Ahmed Yusuf
ประธานศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศที่สำคัญ

1. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

- ตรวจสอบก่อนบังคับใช้ (Priori Control) เชิงนามธรรม
 - การตรวจสอบหลังบังคับใช้ (Postiori Control) เชิงรูปธรรม
- ตัวอย่างสำคัญ เดิมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีอำนาจหน้าที่เฉพาะตรวจสอบก่อนบังคับใช้ (ร่างกฎหมาย) เท่านั้น
- ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1958 มาตรา 61 โดยเป็นมาตรา 61/1 เมื่อวันที่ 23 July ค.ศ. 2008 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบทั้งหลังบังคับใช้ (กฎหมาย) ได้เพิ่มเติมอีกด้วย

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศที่สำคัญ

2. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม

- บัญญัติโดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญ

เช่น รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐตุรกี ค.ศ.1982 มาตรา 148,
รัฐธรรมนูญชิลี ค.ศ.1980 มาตรา 82(2)

- ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ออสเตรเลียเมื่อวันที่
10 มีนาคม ค.ศ.2001 , คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์
สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ.2004

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศที่สำคัญ

3. การยุบพรรคการเมือง เช่น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยุบพรรค Socialist Party ค.ศ. 1952 , ยุบพรรค Communist Party ค.ศ. 1956
4. การถอดถอน (Impeachment) เช่น ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลีใต้ มาตรา 111(1) 2 เป็นต้น
5. การแต่งงานเพศเดียวกันของคนอเมริกัน เช่น คดี Obergefell V. Hodgeo ตามคำพิพากษาของ The U.S. Supreme Court ค.ศ. 2015

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศที่สำคัญ

6. การแต่งงานเพศเดียวกันของคนไต้หวัน ศาล รธน. ไต้หวันวินิจฉัย 24 พ.ค. 2017 ว่าประมวลกฎหมายแพ่งว่าด้วยครอบครัว Part 4 Chapter 2 ขัด รธน.
7. การแต่งงานเพศเดียวกันของคนเยอรมัน ศาล รธน. เยอรมันวินิจฉัย 8 พ.ย. 2017 ว่า Civil Status Act ขัดต่อ Basic Law ม.3 (3)
8. การแต่งงานเพศเดียวกันของคนฝรั่งเศส คณะตุลาการ รธน. ฝรั่งเศส วินิจฉัย ธ.ค. 2017 ร่าง Same Sex Mariage ชอบด้วยรธน.
9. กรณีของไทยการแต่งงานเพศเดียวกัน ปพพ.ว่าด้วยครอบครัว บรรพ 5 มาตรา 1448 ชอบด้วยรธน.
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 20/2564

วิวัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญไทย

- ระยะแรก พ.ศ. 2475 - 2489
- ระยะที่สอง พ.ศ. 2489 - 2534
- ระยะที่สาม พ.ศ. 2534 - 2540
- ระยะที่สี่ พ.ศ. 2540 - 2549
- ระยะที่ห้า พ.ศ. 2549 - 2550
- ระยะที่หก พ.ศ. 2550 - 2557
- ระยะปัจจุบัน พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน

ระยะแรก พ.ศ. 2475 - 2489

- ยึดหลักความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภา

(The Supremacy of the Parliament)

*พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว
พุทธศักราช 2475*

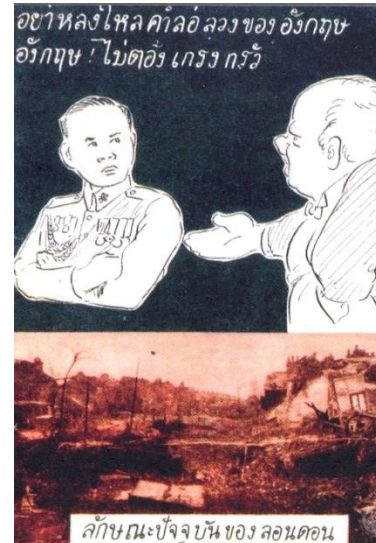
- มาตรา 8 สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจออกพระราชบัญญัติ
- มาตรา 9 และมาตรา 33 สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจแต่งตั้ง
ถอดถอนรัฐมนตรีและข้าราชการประจำในเวลาหนึ่งเวลาใดก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475

- มาตรา 62 สถาปนาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความรัฐธรรมนูญ

เหตุการณ์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ระหว่าง พ.ศ. 2482 – 2488

เหตุการณ์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ระหว่าง พ.ศ. 2482 – 2488

เหตุการณ์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

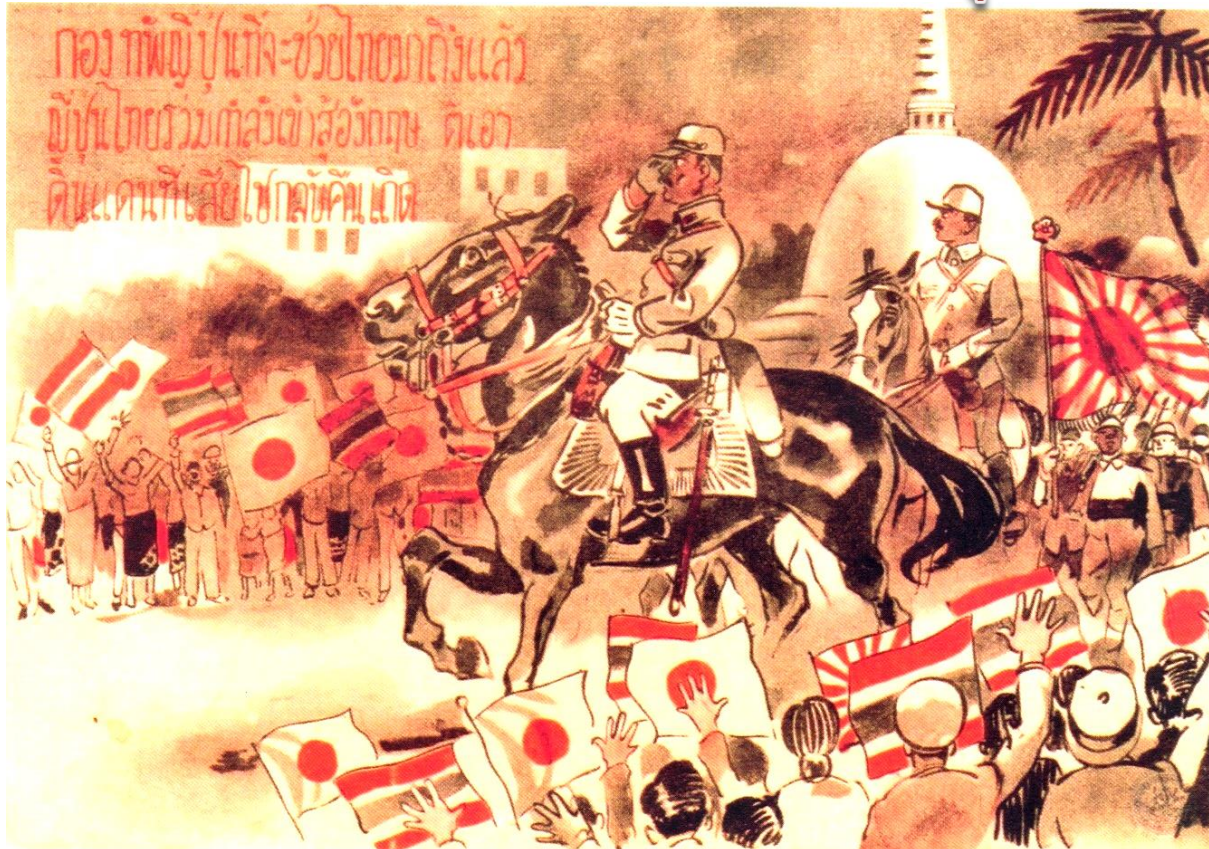
ระหว่าง พ.ศ. 2482 – 2488

เหตุการณ์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ระหว่าง พ.ศ. 2482 – 2488

รัฐบาลไทยร่วมลงนามในสนธิสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น
วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2483 ณ พระอุโบสถวัดพระแก้ว

ระยะที่สอง พ.ศ. 2489 - 2534

พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488

- มาตรา 3 การกระทำใดๆอันบุคคลได้กระทำไม่ว่าในฐานะเป็นตัวการหรือผู้สมรู้ต้องตามที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม และผู้กระทำเป็นอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำ ก่อน หรือ หลัง วันใช้พระราชบัญญัตินี้ (ประกาศราชกิจจานุเบกษา 11 ตุลาคม 2488)

ระยะที่สอง พ.ศ. 2489 – 2534 (ต่อ)

- ศาลฎีกาพิพากษาคดีอาชญากรรมสงครามที่ 1/2489

วันที่ 23 มีนาคม 2489

- บทบัญญัติเฉพาะที่ย้อนหลังให้การกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา 14 และเป็นโมฆะ ตามมาตรา 61
- การที่ศาลจะใช้กฎหมายในการพิพากษา ศาลย่อมมีอำนาจในการตีความกฎหมายนั้นก่อนว่าขัดต่อ รธน. หรือไม่

* มีข้อสังเกต ถ้อยคำดังกล่าวตรงกับคำพิพากษาของศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกา คดี Marbury VS Madison ค.ศ. 1803 เมื่อ 143 ปีก่อน

ระยะที่สอง พ.ศ. 2489 – 2534 (ต่อ)

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489
รัฐสภาและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
 - มาตรา 86 รัฐสภาทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้
 - มาตรา 88 ในการที่ศาลจะใช้บทกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่า บทกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรื้อการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไว้ชั่วคราวและให้รายงานความเห็นเช่นนั้นตามทางการไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ระยะที่สอง พ.ศ. 2489 – 2534 (ต่อ)

- มาตรา 89 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งเป็น ประธานตุลาการ 1 คน และตุลาการอีก 14 คน (แต่ยังไม่มี การแต่งตั้ง เนื่องจากเกิดรัฐประหารปี 2490)
- คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นอย่างเป็น รูปธรรมตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2492 , 2495 , 2511 , 2517 ,และ 2521

ระยะที่สาม พ.ศ. 2534 – 2540

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
มาตรา 200 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วย
 - ประธานรัฐสภา
 - ประธานสภาผู้แทนราษฎร
 - ประธานศาลฎีกา
 - อัยการสูงสุด
 - ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน (วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร
แต่งตั้งสภาละ 3 คน)รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 คน

ระยะที่สาม พ.ศ. 2534 – 2540 (ต่อ)

สรุป

- คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี 2489 – 2540
- มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 ชุด
- มีคำวินิจฉัย 17 คำวินิจฉัย และมี 2 คำวินิจฉัยเท่านั้นที่ตีความว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ
 - คำวินิจฉัยที่ 3/2494 เรื่อง พรบ.สำรวจและห้ามกักกันชาว
 - คำวินิจฉัยที่ 1/2501 เรื่อง พรบ. ที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม

ระยะที่สี่ พ.ศ. 2540 – 2549

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
ตราไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2540
 - มาตรา 320 ในการเริ่มแรก ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (ตามรัฐธรรมนูญฯ 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 เป็นศาลรัฐธรรมนูญ
 - เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court) ในหมวด 8 ว่าด้วยศาล

ระยะที่สี่ พ.ศ. 2540 – 2549 (ต่อ)

- ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธาน 1 คน
และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 14 คน โดยมาจาก
 - ผู้พิพากษาในศาลฎีกา จำนวน 5 คน
 - ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน
 - ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน 5 คน
 - ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

ระยะที่สี่ พ.ศ. 2540 – 2549 (ต่อ)

- มาตรา 259 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
- มาตรา 259 (วรรคท้าย) ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย

ระยะที่ห้า พ.ศ. 2549 – 2550

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
พุทธศักราช 2549 ตราไว้ ณ วันที่ 19 กันยายน 2549
 - มาตรา 35 ให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย
 - ประธานศาลฎีกา เป็นประธาน
 - ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธาน
 - ผู้พิพากษาในศาลฎีกา จำนวน 5 คน
 - ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน
- รวมทั้งสิ้น 9 คน

- ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายอื่นๆ

ระยะที่หก พ.ศ. 2550 – 2557

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

มาตรา 204 ศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธาน 1 คน และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 8 คน ประกอบด้วย

- ผู้พิพากษาในศาลฎีกา จำนวน 3 คน
- ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือ สังคมศาสตร์อื่น จำนวน 2 คน

รวมทั้งสิ้น 9 คน

ระยะที่หก พ.ศ. 2550 – 2557 (ต่อ)

- มาตรา 208 มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว
- มาตรา 208 (วรรคท้าย) ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย

ระยะที่ปัจจุบัน

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ตราไว้ ณ วันที่ 22 กรกฎาคม 2557
 - มาตรา 5 ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 - มาตรา 45 ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไทย

พ.ร.ป. ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รธน. ม.27 - การพิจารณาคดี
ให้ใช้ระบบไต่สวน

ระบบกล่าวหา (Accusation System)	ศาลยุติธรรม ผู้พิพากษา Passive
ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)	ศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการ Action

หลักการสำคัญของระบบไต่สวน

- การตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยศาลด้วยตนเอง
- การเรียกให้คู่ความ / ผู้เชี่ยวชาญมาศาลเพื่อซักถาม
- การสืบพยานที่ไม่ใช่คู่ความ (non – party witnesses)

การนำระบบไต่สวนมาใช้ในข้อพิพาทมหาชนของศาลต่างประเทศ

1. ศาลปกครองฝรั่งเศส (Conseil d'État)
2. ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เยอรมนี
 - รัฐบัญญัติ ค.ศ. 1998 ม.26 – การไต่สวน
 - รัฐบัญญัติ ค.ศ. 1998 ม.33 – การรอการพิจารณาคดีชั่วคราว หากปรากฏว่าคำพิพากษาศาลอื่นหรือข้อเท็จจริงอาจส่งผลกระทบต่อคำวินิจฉัยของศาล รธน.

ทิศทางการพิจารณาคดีของศาลในปัจจุบัน

Adquisitorial System = ผสมระหว่างระบบกล่าวหา
และระบบไต่สวน

- เช่น
- ศาลมาเลเซีย : ผู้พิพากษาออกไปชั้นสูตรพลิกศพ
 - ศาลอาญาระหว่างประเทศ
 - การปรับตัวของระบบกฎหมาย Common Law และ Civil Law

รูปแบบศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1. รูปแบบองค์กร

1.1 เป็นศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court)

1.2 แยกออกจากหมวดศาลปกติ (ศาลยุติธรรม / ศาลปกครอง / ศาลทหาร)

1.3 ศาลรัฐธรรมนูญ (หมวด 11 ม.200 - 214) เช่นเดียวกับ

ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี (หมวด 6 ม.111 - 113)

ตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1948 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1987

รูปแบบศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

2. โครงสร้าง

- 2.1 จำนวน 9 ท่าน วาระดำรงตำแหน่ง 7 ปี วาระเดียว
- 2.2 ผู้พิพากษาศาลฎีกา ไม่ต่ำกว่าหัวหน้าคณะมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 ท่าน
- 2.3 ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุด มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน
- 2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
- 2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์ / รัฐประศาสนศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 ท่าน
- 2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้รับหรือเคยรับราชการไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

1. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้

- 1.1 ร่าง พ.ร.บ. ที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่าง พ.ร.บ. ที่ต้องยับยั้งไว้ (ม.139)
- 1.2 ร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปี (ม.144)
 - ศาล รธน. พิจารณาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน
 - กรณีศาล รธน. เห็นว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืน ให้ผู้กระทำ (ส.ส. หรือ ส.ว.) สิ้นสุดสมาชิกภาพ / เพิกถอนสิทธิสมัครเลือกตั้ง
 - ถ้าผู้กระทำเป็นคณะรัฐมนตรีแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้กรม.พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ / เพิกถอนสิทธิสมัครเลือกตั้ง เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่ามิได้อยู่ในที่ประชุมกรม. และให้ผู้กระทำชดใช้เงินคืนพร้อมดอกเบี้ย

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

- เจ้าหน้าที่ผู้ใดจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณ โดยรู้ว่ามี การฝ่าฝืนบทบัญญัติ รธน. ได้บันทึกโต้แย้งไว้หรือมี หนังสือแจ้งกรรมการป.ป.ช. ให้พ้นความรับผิดชอบ
- การเรียกเงินคืน อายุความ 20 ปี นับแต่วันจัดสรรงบประมาณ
- ให้คณะกรรมการป.ป.ช.สอบสวนเป็นทางลับโดยพลัน หากเห็นว่า มีมูลให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

1.3 ร่างพระราชบัญญัติทั่วไป (ม.148)

1.4 ร่างข้อบังคับการประชุม ของ ส.ส. / ส.ว. / รัฐสภา (ม.149)

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

1.5 พระราชกำหนด (ม.173)

- เป็นไปตาม รธน. ม.172 วรคหนึ่งหรือไม่
- ประธานแห่งสภาส่งศาลรัฐธรรมนูญภายใน 3 วัน
- กรณีศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตาม ม.172 วรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาตั้งแต่ต้น
- ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้เสร็จภายใน 60 วัน
- คะแนนเสียงคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 (6 คน จาก 9 คน)

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

1.6 ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (ม.256 (9))

- ก่อนนายกรัฐมนตรีนำถวายขึ้นกราบบังคมทูลฯ ส.ส. หรือ ส.ว. หรือสมาชิก 2 สภา ไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมด เฝ้าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอศาลรัฐธรรมนูญ
- ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

2. การตรวจสอบหลังประกาศใช้

- 2.1 บทบัญญัติของกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี (ม.212)
- 2.2 บทบัญญัติของกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอ (ม.231 (1))
- 2.3 การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำเพื่อ
ล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ม.49)
 - ผู้ใดทราบมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด หากอัยการสูงสุดไม่รับ
ดำเนินการหรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วัน ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อ
ศาลรัฐธรรมนูญได้
 - การกระทำที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ (ม.213)

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

3. การวินิจฉัยประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

มาตรา 5 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

4. การวินิจฉัยหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบต่ออธิปไตย

4.1 หนังสือสัญญาใดเป็นกรณีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ม.178 วรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ (ม.178 วรรคท้าย)

4.2 ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน
เช่น คำวินิจฉัยที่ 3/2560 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2560
เรื่อง ร่างบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการผ่านแดนสินค้าระหว่าง
กรมศุลกากรไทยกับกรมศุลกากรและสรรพสามิตกัมพูชา
เป็นหนังสือสัญญาตาม รธน. ม.178 หรือไม่

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

5. การวินิจฉัยอำนาจหน้าที่ขององค์กร

5.1 ปัญหาอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร/วุฒิสภา/รัฐสภา/
คณะรัฐมนตรี/องค์กรอิสระ (ม.210(2))

5.2 เกิดความสงสัยอำนาจหน้าที่ขององค์กรว่ามีอำนาจหน้าที่หรือไม่
เป็นการให้คำปรึกษา (Advisory Power) ไม่ใช่ปัญหาความขัดแย้ง
ระหว่างองค์กร แต่ต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ใช่คาดว่าจะ
เกิดปัญหา

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

6. อำนาจหน้าที่อื่นๆ

6.1 การให้ความเห็นชอบร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ (ม.131(1) และ 132 (3)

6.2 การจัดทำมาตรฐานจริยธรรมร่วมกับองค์กรอิสระ (ม.219)

6.3 ตามข้อ 6.2 ให้เสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญ ประกาศใช้ หากไม่เสร็จให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระพ้นจากตำแหน่ง (ม.276)

6.4 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอื่น ๆ

คำวินิจฉัยที่สำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

(1) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2552

ลงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2552

เรื่อง ศาลจังหวัดสระบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายธนรัตน์ แก้ววาริ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 263 กรณีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 45 ลงวันที่ 17 มกราคม 2515 ข้อ 1 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 36 และมาตรา 50 หรือไม่

ประเด็นที่ 1

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

คำร้องนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เกิดการปฏิบัติเมื่อปี 2549 รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 35 วรรคหนึ่ง ให้บรรดาคดีก่อนวันที่ 19 กันยายน 2549 โอนมาอยู่ในอำนาจของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 300 บัญญัติให้ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลรัฐธรรมนูญ และบรรดาคดีให้โอนไปอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่ผู้ร้องโต้แย้ง มีหลักการเหมือนกันกับรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

1. ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์
2. เป็นการจำกัดเสรีภาพในการขายอาหารและเครื่องดื่มเวลา 01.00-05.00 น.
3. มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ
4. ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน
5. เป็นการจำกัดเสรีภาพเกินความจำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพ ดังนั้น ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 45 ดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2550 มาตรา 29 วรรคหนึ่งและมาตรา 43 และไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่สำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

(2) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556

ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556

เรื่อง คำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย
กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 1

กระบวนการตราร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

1. ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาเป็นฉบับเดียวกันหรือไม่
(ฉบับที่ใช้ในการประชุมของรัฐสภา กับฉบับที่มีการยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
 - มิได้เป็นการนำร่างที่เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมาใช้ในการพิจารณาวาระที่ 1 รับหลักการ
 - จึงมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 1

กระบวนการตราร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

2. การกำหนดวันแปรญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
 - การใช้ดุลพินิจและการใช้เสียงข้างมาก จะต้องไม่ตัดสิทธิการทำหน้าที่ของ ส.ส. หรือละเลยไม่ฟังความเห็นฝ่ายข้างน้อย เป็นการรวบรัดการอภิปรายและปิดประชุม
 - จึงเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law)

ประเด็นที่ 1

กระบวนการตราร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

3. วิธีการแสดงตนและลงมติ

- การเสียบบัตรแทนกัน เป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ทุจริตไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้แทนปวงชนชาวไทย
- จึงเป็นการลงคะแนนที่ไม่ชอบตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาและขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 2

เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

1. การแก้ไขที่มาของ สว.ให้มาจากการเลือกตั้งเพียงทางเดียวเหมือน ส.ส. จึงย่อมเหมือนสภาเดียวกัน จึงเป็นการทำลายลักษณะและสาระสำคัญของระบบ 2 สภาให้สูญสิ้นไป
2. การแก้ไขที่มาและคุณสมบัติของ สว.ให้มีความสัมพันธ์กับฝ่ายการเมือง หรือ ส.ส. ย่อมเป็นการทำลายหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันของระบบ 2 สภา

ประเด็นที่ 2

เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

3. เนื้อหาในร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ม.11 และ ม.11/1 ขัดต่อรัฐธรรมนูญเรื่อง กระบวนการตรา พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และสว. ขึ้นใหม่ โดยรวบรัดให้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. โดยไม่ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ม.141 ที่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตรวจสอบเสียก่อน

ประเด็นที่ 2

เนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

4. จึงเป็นการขัดหลักคุณละคานอำนาจตามหลักการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย ทำให้ฝ่ายการเมืองสามารถออกกฎหมายได้ตามอำเภอใจโดยอาศัยเสียงข้างมาก ปราศจากการตรวจสอบ

ดังนั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่สำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

(3) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2564

ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2564

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2) กรณีอำนาจของรัฐสภาในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

1. รัฐสภา มีหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้เท่านั้น
2. หากรัฐสภาต้องการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ ต้องให้ประชาชนผู้ทรงอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญออกเสียงประชามติเสียก่อนว่าสมควรมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

คำวินิจฉัยที่สำคัญ

3. ถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วย จึงดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
4. เมื่อเสร็จแล้วต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติว่า ประชาชนเห็นชอบหรือไม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนพิจารณาเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
5. สรุปแล้ว รัฐสภามีอำนาจตามเงื่อนไขดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561 หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ฯ 2560 หน้าที่และอำนาจใหม่

รธน.ฯ 2560 ม. 51

การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็น “หน้าที่ของรัฐ” ตามหมวดนี้ ถ้าการนั้นเป็นการทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้ รัฐดำเนินการ รวมตลอดทั้ง “ฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐ” ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตาม “หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามหมวดนี้ = หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

ม.52 = รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย
บูรณภาพ แห่งอาณาเขตฯ

ม.53 = รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

ม.54 = รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี
ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ
โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ม.55 = รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุข
ที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

ม.56, ม.57, ม.58, ม.59, ม.60, ม.61, ม.62, และ ม.63

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ร.ป.ฯ 2561 ม. 45

1. ผู้มีสิทธิร้องต้องเป็นบุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการทำหน้าที่ของรัฐตาม รธน. 2560 หมวด 5 และได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน หรือล่าช้าเกินสมควร
2. บุคคลหรือชุมชน ได้ร้องขอหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่ดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายใน 90 วัน หรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลหรือชุมชน ได้โต้แย้งเป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือวันที่ได้รับแจ้ง
3. บุคคลหรือชุมชน ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าหน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตาม รธน. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มิหนังสือโต้แย้ง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ร.ป.ฯ 2561 ม. 45

4. หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องและหน่วยงานของรัฐทราบ
5. หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติ ให้ถูกต้องครบถ้วน ให้เสนอคณะรัฐมนตรีทราบ
6. ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อคณะรัฐมนตรีสั่งการเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งบุคคลหรือชุมชนทราบ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ร.ป.ฯ 2561 ม. 45

7. หากบุคคลหรือชุมชนเห็นว่าการสั่งการของคณะรัฐมนตรียังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
8. ในระหว่างการพิจารณาคดี ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมติกรม. ไปก่อนจนกว่าจะมีคำวินิจฉัย
9. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีให้เสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561 หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ฯ 2560 หน้าที่และอำนาจใหม่

รธน.ฯ 2560 ม.213

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่า การกระทำนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ร.ป.ฯ 2561 ม.46, ม.47, ม.48

มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ผู้มีสิทธิร้องต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยตรง และ ได้รับความเดือนร้อนหรือเสียหาย หรือ อาจจะได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ

2. การกระทำที่ถูกยกเว้น นำมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ คือ

2.1 การกระทำของรัฐบาล

- นโยบายของรัฐบาล

- การยุบสภาผู้แทนราษฎร

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

2.2 รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้อง หรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยเป็นการเฉพาะแล้ว

- การล้มล้างการปกครองฯ รธน. ม.49
- การใช้สิทธิทางศาล รธน. ม.212
- การเสนอเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน รธน. ม.231(1)

2.3 กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

- ขั้นตอนของฝ่ายปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

2.4 คดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีพิพาทของศาลอื่น หรือคดีที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

2.5 การกระทำของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

2.6 การบริหารงานบุคคลของ ก.ต. / ก.ศป. / คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึง การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญฯ 2560 และ พ.ร.ป.ฯ 2561

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

3. ต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ เว้นแต่ การละเมิดนั้นยังคงมีอยู่ ก็ให้ยื่นคำร้องได้
4. ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาภายใน 60 วัน นับแต่ วันที่รับคำร้อง และแจ้งผลให้ผู้ร้องทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันครบกำหนดเวลา
5. กรณีผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ยื่นคำร้องต่อศาล รธน. หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาล รธน. ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาล รธน.

แนวทางการพัฒนาศาสตร์รัฐธรรมนูญในอนาคต

บุคลากร

1. โครงสร้าง
 - สัดส่วนผู้ทรงคุณวุฒิระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้รับหรือเคยรับราชการ ไม่เหมาะสม
 - ควรแก้จากเดิม 1 : 2 เป็น 2 : 1
2. คุณสมบัติเฉพาะ
 - รัฐธรรมนูญบัญญัติคุณสมบัติเฉพาะไว้สูงเกินไป เช่น ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

แนวทางการพัฒนาศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

3. ความต่อเนื่องของวาระและคุณสมบัติ

- ต้องเป็นไปตามหลักความมีอิสระ
หลักสุจริตและความมั่นคงในการงาน
เช่น คดี Baka VS Hungary
- ประธานศาลฎีกา Hungary Baka ตาม รธน.
Hungary 1949
- รธน. Hungary 2011 บัญญัติคุณสมบัติใหม่
- ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปวินิจฉัยว่า ขัดต่อหลักนิติธรรม
(The Rule of Law)

แนวทางการพัฒนาศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

งบประมาณ

1. ต้องมีความอิสระ
2. ต้องมีกฎหมายงบประมาณเฉพาะ เช่น ศาล รธน.แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีรัฐบัญญัติว่าด้วยงบประมาณของสหพันธ์ ค.ศ. 1969 (Bundeshaushaltsordnung) และศาล รธน.ฮังการี มีรัฐบัญญัติว่าด้วยงบประมาณของศาล รธน. ค.ศ. 2011 มาตรา 4 เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

เทคโนโลยี

1. กรอบการพิจารณาคดี
 - 15 วัน - งบประมาณรายจ่าย
 - 30 วัน - หนังสือสัญญา
 - การแก้ไขเพิ่มเติม รธน.
 - 60 วัน - พระราชกำหนด
2. พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ 2544 มาตรา 7 “ห้ามศาล
ปฏิเสธข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์”
3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ม.68 แก้ไขโดย ม.9 พ.ศ. 2558

แนวทางการพัฒนาศาสตร์รัฐธรรมนูญในอนาคต

4. E- Court

- E - database
- E - Filing
- E - Hearing
- E - Case File
- E - Court room
- E - Case Management

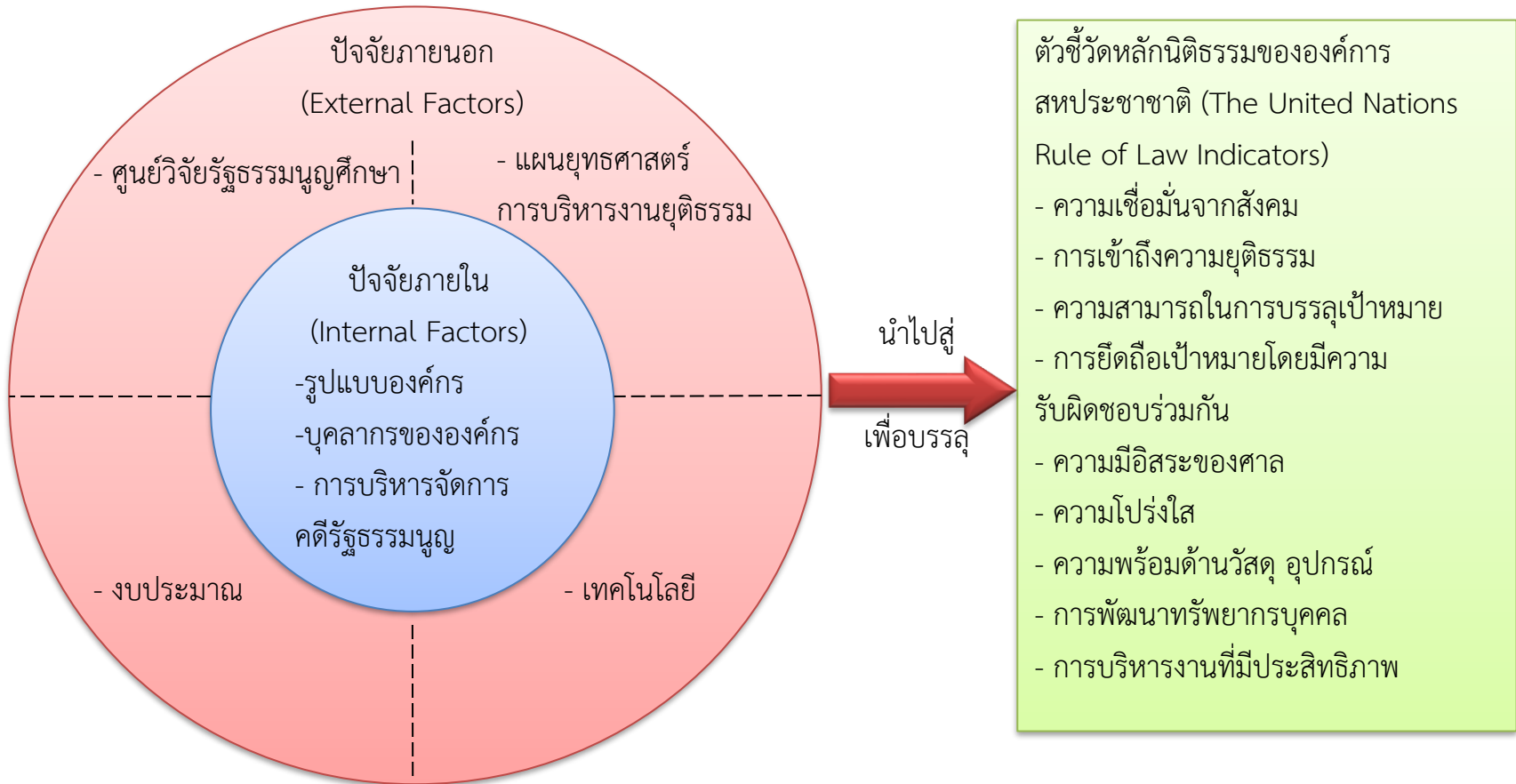
แนวทางการพัฒนาศาลรัฐธรรมนูญในอนาคต

การบริหารจัดการคดี

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเช่นเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญ
ต่างประเทศ

1. ตุลาการผู้รับผิดชอบสำนวน (Rapporteur Judge)
2. หลักการละเมิดศาลรัฐธรรมนูญ (Contempt of Court)

การพัฒนาการบริหารงานยุติธรรม ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สวัสดีครับ

